

IRODALOM

- Bakó Ferenc*, 1974. Az észak-magyarországi lakóházak tüzelőberendezésének történeti előzményei. Az Egri Múzeum Évkönyve XI—XII. Eger. 217—258.
- Bakó Ferenc*, 1978. Parasztházak és udvarok a Mátra-vidéken. Budapest.
- Barabás János—Gilyén Nándor*, 1979. Vezérfonál népi építészetünk kutatásához. Budapest.
- Bihari Emil*, 1901. Népszokások. Akk.
- Biró Friderika*, 1975. Az Őrség ház és lakáskultúrája.
- Dám László*, 1980. A Zempléni-hegység települése, építkezése, lakáskultúrája. (Kéziratban)
- Fényes Elek*, 1939/41. Magyarországnak s a hozzákapcsolt tartományoknak mostani állapotja statisztikai és geográfiai tekintetben. I—V. Pesten.
- Fényes Elek*, 1851. Magyarország geográfiai szótára. I—II. Pest.
- Gönyey Sándor*, 1939. Az Abaúj megyei Pusztafalu népi építkezése, kendermunkája és népviselete. Népr. Ért. XXXI. 119—141.
- Gunda Béla*, 1961. A társadalmi szervezet, a kultusz és a magyar parasztszoba térbeosztása. MTA I. Oszt. Közl. XVII. Budapest. 247—268.
- Ikvai Nándor*, 1967. Földművelés a zempléni hegység középső részén. Műveltség és Hagyomány IX. Debrecen.
- Iváncsics Nándor*, 1958. Népi világítás a zempléni hegyvidéken. Ethn. LXIX. 409—423.
- Kiss Lajos*, 1953. A boglyakemence és élete Hódmezővásárhelyen. Ethn. LXIV. 197—218.
- Kós Károly*, 1972. Népélet és néphagyomány. Bukarest. 108—133.
- Paládi Kovács Attila*, 1973. Ukrán szörványok a 18—19. században a mai Magyarország északkeleti részén. In: Népi kultúra — népi társadalom. VII. Budapest. 327—369.
- Román János*, 1965. Zemplén megye XVI—XVII. századi iparának szakmai és mesterségei, különös tekintettel a Hegyaljára. Történelmi Évkönyv, Miskolc. 9—83.
- Szabadfalvi József*, 1963. Adatok a zempléni hegyvidék népi világításához. Ethn. LXXIV. 261—263.
- Vajkai Aurél*, 1948. A magyar népi építkezés és lakás kutatása. Klny. A magyar népkutatás kézikönyvéből. Budapest.
- Vajkai Aurél*, 1948. Élet a cerszegtamaji házban. Ethn. LIX. 54—72.
- Varga Zzuzsa*, 1970. Képek és szobrok. A népművészet századai. 2. Székesfehérvár.

HOUSING CULTURE OF AN UKRAINIAN VILLAGE IN ZEMPLÉN

The study analyses the folk housing culture and the functional arrangement of a house in Komlóska, a village of Ukrainian population in Zemplén (c. Borsod-Abaúj-Zemplén). Up till the second half of the 18th c. The folk architecture of the village was characterised nearly exclusively by wood buildings. The main wood techniques contained the logwall, the sluiced and the wattle wall. After the 1930ies the cob wall and the adobe wall from among the earthen and the mudwalls gained importance, and the portion of the stone wall is also noticable. The roofing is joist, the main form is the knotted gable and the half-knotted gable, while the generally used covering materials were the thatch and the tile.

The living houses in Komlóska, regarding the ground plan and the hearth system belong to the so called northern Hungarian house type. A traditional house has three parts: room + kitchen (porch) + larder, or room + kitchen + shed. The only traditional hearth of a living building is the inner oven, the smoke of which is driven into the garret space through a funnel, or, after the spreading of the open chimney, into the chimney. The kitchen (porch) originally had no hearth. Following the spreading of the open chimney in the last century the smoke driving apparatus was built above the kitchen, that caused changes in its original function. The pulling down of the ovens in the rooms and placing them in the kitchen under the open chimney became general tendency.

Traditionally the room is of diagonal arrangement, forming two well separable parts: the working area and the cultic area. This functional divergence can be viewed in the later

raw or central arrangement as well. The cultic part contains the table and the corner bench completed by additions of magic function (statues, pictures) and those of ornamental function like family portrayals, table cloths, jugs, glasses, plates form the permanent equipage of a house. Facing the cultic area the oven and its surroundings formed the working corner, where all the house work was done and where women were to stay.

The role of the house in the family's life is determined by the rythm of the peasant life changing periodically according to the seasons. The everyday work consisted of the daily cooking, making order, eating, sleeping. The added portions are sewing, weaving, bread-baking, washing, etc. The special occasions also had their stage in the house. Some of them are outstanding moments of human life: wedding, birth, sickness, death. Others are holidays, the special days and receiving of guests.

Beside the natural and social circumstances the economic background and orthodoxy also influenced the formation of the housing culture in Komlóska. Since the village is separated not only in geographical but also in ethnical sense, the culture has preserved several archaic elements, showing but minor reflection to the largescale changes of the last decades.

Zsuzsanna Bodnár